

## گونه‌شناسی کبوترخانه‌های منطقه آذربایجان در ایران

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۰۴

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۱/۲۵

کد مقاله: ۴۸۲۸۴

آزیتا بلالی اسکویی<sup>۱\*</sup>، سپیده شیری زاده<sup>۲</sup>

### چکیده

از جمله بناهای تاریخی و فرهنگی که مورد بی‌توجهی قرار گرفته است کبوترخانه‌ها می‌باشند. این بناها در دوران پیدایش و اوج خود تأثیر بسزایی در رشد اقتصادی و کشاورزی داشتند. از آنجایی که کبوترخانه‌های منطقه آذربایجان چندان مورد مطالعه واقع نشده‌اند و ویژگی‌های متمایزی نسبت به کبوتر خانه‌های دیگر مناطق دارند، پژوهش حاضر در تلاش است، به‌طور اختصاصی به بررسی تاریخی و فرهنگی این بناها در این منطقه بپردازد و علت‌های تمایز آن‌ها با دیگر کبوترخانه‌ها بپردازد. روش به کارگرفته شده مطالعات تاریخی و فعالیت‌های میدانی و مصاحبه با ساکنان مناطق مورد پژوهش است و به دنبال این سؤال می‌باشد که ساختار کالبدی کبوترخانه‌ها شامل چه گونه‌هایی می‌باشد. به این منظور ۲۰ کبوترخانه‌ای که اطلاعات آن‌ها تا حدودی در دست بود، در روستاهای دو استان آذربایجان شرقی و غربی شناسایی سپس از نظر تاریخی، الگوی پراکندگی، قدمت، ساختار کالبدی، فرم و عملکرد مطالعه شدند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد بیشترین پراکندگی در جنوب دریاچه ارومیه و در جوار رودخانه‌های سیمینه رود و زرینه رود است. کبوترخانه‌های این منطقه عموماً مربوط به دوره قاجار است به دلایلی از جمله نقش مصالح، الگو برداری از کشورهای همسایه و موارد دیگر، برخلاف سایر نقاط ایران، کبوترخانه‌های این منطقه بصورت مکعب بودند و کاربرد آن‌ها علاوه بر تولید کود، تشخیص دادن به باغ‌ها و نامه بری توسط کبوتران در دوران قدیم است.

واژگان کلیدی: کبوترخانه، آذربایجان، ساختار کالبدی

۱- دانشیار، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ایران (نویسنده مسئول) [a.oskoyi@tabriziau.ac.ir](mailto:a.oskoyi@tabriziau.ac.ir)

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ایران